

19.05.2021

Ärende/14

§ 137

Den av ledamoten Mia Haglund väckta motionen om kalkyler över klimatkonsekvenser i detaljplanerna

HEL 2020-011136 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Behandling

Ledamoten Nuutti Hyttinen understödd av ledamoten Björn Månsson föreslog följande hemställningskläm:

Helsingfors stad har förbundit sig vid ambitiösa klimatmål och vill vara en föregångare i att stävja klimatiförändringen. För att Helsingfors ska vara tryggt och klimathållbart också under förändrade förhållanden, anpassar sig staden också till klimatiförändringen. Helsingfors stad har satt som mål att vara kolneutral år 2035. Då leder verksamheten inom Helsingfors stads område inte längre till någon uppvärmning av klimatet. Kolneutralitet innebär att de utsläpp av växthusgaser som uppstår inom Helsingfors är lika stora eller mindre än de utsläpp som Helsingforsområdet binder.

Alla utsläpp från verksamheten inom Helsingfors stads område uppstår dock inte i Helsingfors. Ett konkret exempel är de betongelement som används vid byggandet eller de betongpålar som används vid grundberedningen, vilka i allmänhet tillverkas utanför stadens gränser, eller transporten av dessa till Helsingfors. Då grundberedningen och byggandet ändå är verksamhet som sker inom Helsingfors, bör utsläppen från denna beaktas vid granskningen av hur kolneutraliteten och över lag klimatmålen uppnås, också i det fall att de råvaror som används vid byggandet och grundberedningen, såsom betongen, produceras utanför stadens gränser. En granskning av annat slag skulle vara förståndsmässigt ohederlig och medger deloptimering, där stadens beslutsfattare kan gröntvätta sin verksamhet genom att skenbart flytta utsläppen utanför stadens gränser, trots att de i realiteten orsakas av stadens verksamhet.

På grunderna ovan förutsätter stadsfullmäktige vid godkännandet av motionssvaret att staden utreder hur utsläppen från tillverkningen och transporten till Helsingfors av konstruktionsde-

lar som används vid grundberedning och byggande och som tillverkats utanför Helsingfors kan beaktas som en del av kalkylerna över klimateffekterna.

Stadsfullmäktige godkände först stadsstyrelsens förslag enhälligt.

5 omröstningen

Ledamoten Nuutti Hyttinens förslag till hemställingskläm JA, motsätter sig NEJ

JA-förslag: Helsingfors stad har förbundit sig vid ambitiösa klimatmål och vill vara en föregångare i att stävja klimatförändringen. För att Helsingfors ska vara tryggt och klimathållbart också under förändrade förhållanden, anpassar sig staden också till klimatförändringen. Helsingfors stad har satt som mål att vara kolneutral år 2035. Då leder verksamheten inom Helsingfors stads område inte längre till någon uppvärmning av klimatet. Kolneutralitet innebär att de utsläpp av växthusgaser som uppstår inom Helsingfors är lika stora eller mindre än de utsläpp som Helsingforsområdet binder. Alla utsläpp från verksamheten inom Helsingfors stads område uppstår dock inte i Helsingfors. Ett konkret exempel är de betongelement som används vid byggandet eller de betongpålar som används vid grundberedningen, vilka i allmänhet tillverkas utanför stadens gränser, eller transporten av dessa till Helsingfors. Då grundberedningen och byggandet ändå är verksamhet som sker inom Helsingfors, bör utsläppen från denna beaktas vid granskningen av hur kolneutraliteten och över lag klimatmålen uppnås, också i det fall att de råvaror som används vid byggandet och grundberedningen, såsom betongen, produceras utanför stadens gränser. En granskning av annat slag skulle vara förståndsmässigt ohederlig och medger deloptimering, där stadens beslutsfattare kan gröntvätta sin verksamhet genom att skenbart flytta utsläppen utanför stadens gränser, trots att de i realiteten orsakas av stadens verksamhet. På grunderna ovan förutsätter stadsfullmäktige vid godkännandet av motionssvaret att staden utreder hur utsläppen från tillverkningen och transporten till Helsingfors av konstruktionsdelar som används vid grundberedning och byggande och som tillverkats utanför Helsingfors kan beaktas som en del av kalkylerna över klimateffekterna.

NEJ-förslag: Motsätter sig

Ja-röster: 27

Sirpa Asko-Seljavaara, Eva Biaudet, Laura Finne-Elonen, Joel Harkimo, Nuutti Hyttinen, Atte Kaleva, Tapio Klemetti, Pia Kopra, Kauko Koskinen, Heimo Laaksonen, Sami Muttilainen, Björn Månsson, Dani Niskanen, Mia Nygård-Peltola, Terhi Peltokorpi, Petrus Pennanen, Mika

19.05.2021

Ärende/14

Raatikainen, Marcus Rantala, Mari Rantanen, Mirita Saxberg, Juhani Strandén, Leo Stranius, Matias Turkkila, Ulla-Marja Urho, Laura Varjokari, Mauri Venemies, Sinikka Vepsä

Nej-röster: 1

Otto Meri

Blanka: 56

Alviina Alametsä, Ted Apter, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Katju Aro, Silja Borgarsdottir Sandelin, Jussi Chydenius, Fatim Diarra, Mika Ebeling, Tuula Haatainen, Mia Haglund, Juha Hakola, Jasmin Hamid, Atte Harjanne, Eveliina Heinäluoma, Kaisa Hernberg, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Kati Juva, Jukka Järvinen, Arja Karhuvaara, Otso Kivekäs, Mai Kivelä, Dan Koivulaakso, Laura Kolbe, Vesa Korkkula, Anna Laine, Johanna Laisaari, Petra Malin, Hannu Oskala, Matias Pajula, Jenni Pajunen, Pia Pakarinen, Matti Parpala, Amanda Pasanen, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Nasima Razmyar, Laura Rissanen, Wille Rydman, Suldaan Said Ahmed, Daniel Sazonov, Satu Silvo, Anni Sinnemäki, Osmo Soininvaara, Johanna Sydänmaa, Ilkka Taipale, Pilvi Torsti, Thomas Wallgren, Reetta Vanhanen, Juhana Vartiainen, Sanna Vesikansa, Anna Vuorjoki, Ozan Yanar

Frånvarande: 1

Harry Bogomoloff

Ledamoten Harry Bogomoloff meddelade att hans avsikt hade varit att rösta blankt.

Stadsfullmäktige godkände inte ledamoten Nuutti Hyttinens förslag till hemställningskläm.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Mia Haglundin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Mia Haglund och 16 andra ledamöter föreslår i sin motion att staden reder ut praxis för hur man kan foga en kalkyl över klimatkonsekvenser till detaljplanerna för att bedömningen av klimatkonsekvenserna ska bli en mer etablerad del av planlägningsprocessen.

Stadsstyrelsen konstaterar att man för närvarande i Helsingfors håller på att skapa en gemensam praxis för att bedöma om en detaljplan är koldioxidsnål med hjälp av kalkylering för klimatavtryck. Det är meningen att arbetet ska vara klart under våren 2021 och att man ska dra nytta av erfarenheter både från Helsingfors och från övriga orter i landet. Under arbetets gång fastställs den kalkyleringsmetod som ska tillämpas, objekt som ska kalkyleras, vilka variabler som används samt tidpunkten för kalkylen under planlägningsprocessen. Dessutom fastställs förutsättningarna för kalkylerna, hur man beställer och godkänner dem samt effekterna. Från kalkyleringen utesluts sådant som har ringa effekt eller som man inte alls kan påverka i planläggningen.

Målet är att bedöma om alla planlagda projekt är koldioxidsnåla. Stadsmiljönämnden eller stadsfullmäktige godkänner årligen 50–60 detaljplaner och ca 300 planlägningsprojekt är aktuella. Med tanke på resursanvändningen och målsättningarna för klimatneutralitet är det inte ändamålsenligt att för alla projekt göra detaljerade kalkyler som omfattar projektets hela livscykel, eller att beställa sådana av en konsult. Då man utarbetar detaljplanebestämmelser kan man bland annat utnyttja kalkyler som gjorts tidigare för motsvarande projekt.

Målsättningen med att kalkylera klimatavtrycket är en så koldioxidsnål lösning som möjligt i stället för att endast i projektets slutskede räkna ut vilka utsläpp en detaljplan orsakar. Exempelvis placeringen av det planerade objektet i samhällsstrukturen kommer att vara en central utgångspunkt. För att hitta en lösning kan det behövas kalkylering upprepade gånger i olika skeden och med olika alternativ. I vissa projekt kan det emellertid behövas kalkylering endast i ett visst skede av planeringen, t.ex. vid grundberedningen. I alla projekt behövs det inte nödvändigtvis kalkylering för att hitta en lösning, utan med tydliga målsättningar och metoder kan det bli koldioxidsnålt. En omfattande kalkylering är nödvändig i stora eller på annat sätt betydande projekt som har stora utsläpp med tanke på markanvändningen och byggandet. Sådana projekt är t.ex. områdesbyggen och nybyggen med rivning. När kalkyleringsmetoderna utvecklas och osäkerheten i dem minskar kan kalkylerna bättre tillämpas även i mindre projekt.

En gemensam praxis gör det möjligt att jämföra kalkyleringens resultat mellan projekten, vilket inte i nuläget är möjligt. Praxis ska utvecklas på

19.05.2021

Ärende/14

basis av erfarenheter och granskningar som gjorts i de allmänna kalkyleringsprinciperna. Insamling av kalkyl- och jämförelsedata bidrar till en effektiv planeringsprocess.

Stadsmiljönämnden har gett ett utlåtande om motionen. Svaret stämmer överens med utlåtandet.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Mia Haglundin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Stadsfullmäktige 05.05.2021 § 111

HEL 2020-011136 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden bordlade stadsfullmäktige ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Suvi Rämö, förvaltningsexpert, telefon: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 19.04.2021 § 274

HEL 2020-011136 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

19.05.2021

Ärende/14

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Suvi Rämö, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 32174
suvi.ramo(a)hel.fi

Kaupunkiympäristölautakunta 02.03.2021 § 88

HEL 2020-011136 T 00 00 03

Hankennumero 5264_190

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Asemakaavoitukseen ollaan Helsingissä parhaillaan luomassa yhtenäistä käytäntöä vähähiilisyiden arvioimiseksi hiilijalanjäljen laskemisen avulla. Työn pitäisi valmistua kevään 2021 aikana ja siinä hyödynnetään sekä Helsingistä että muualta Suomesta saatuja kokemuksia. Työn aikana määritellään käytettävä laskentamenetelmä, laskettavat kohteet, niistä käytettävät muuttujat ja laskemisajankohta kaavaprosessissa. Lisäksi työssä määritellään laskelmien edellyttäminen, tilaaminen, hyväksyminen ja vaikuttavuus. Laskennasta rajataan pois asioita, joilla on vähäinen vaikutus tai joihin ei voida lainkaan asemakaavoituksella vaikuttaa.

Tavoitteena on saada vähähiilisyiden arviointi kaikkiin kaavahankkeisiin ja tehdä arviointi tarkoituksenmukaisella tavalla tai käyttää kaavamääräysten laatimisessa hyväksi aiempiin vastaaviin kaavakohteisiin tehtyjä laskelmia. Vuosittain kaupunkiympäristölautakunnan tai kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi tulee 50 - 60 asemakaavaa ja vireillä olevia kaavahankkeita on noin 300. Resurssien käytön sekä hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamisen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista tehdä tai tilata kaikkiin hankkeisiin konsultin tekemiä yksityiskohtaisia koko elinkaaren kattavia laskelmia.

Menetelmän tavoitteena on mahdollisimman vähäpäästöinen ratkaisun sijaan, että vain laskettaisiin kaavahankkeen loppuvaiheessa sen aiheuttamia päästöjä. Esimerkiksi suunniteltavan kohteen sijoittumisen yhdyskuntarakenteeseen tulee olla keskeinen lähtökohta. Ratkaisun löytämiseksi laskelmia saattaa olla tarpeen tehdä useita kertoja eri vaiheissa ja erilaisilla vaihtoehdoilla. Toisaalta osassa hankkeista laskel-

mia voidaan tarvita vain tietyssä suunnitteluvaiheessa, esimerkiksi esirakentamisen osalta. Kaikissa hankkeissa ratkaisun löytämiseksi ei välttämättä tarvita laskelmia ollenkaan, vaan vähähiilisyys voidaan ohjata selkeillä tavoitteilla ja keinoilla. Kattava laskenta on tarpeen isoissa ja muilla tavoin merkityksellisissä hankkeissa, joilla on maankäytön ja rakentamisen näkökulmasta suuret päästövaikutukset. Tällaisia ovat esimerkiksi aluerakentamishankkeet sekä purkavan uudisrakentamisen kohteet. Laskentojen kehittymisen ja niihin liittyvien epävarmuustekijöiden vähenemisen myötä niitä voidaan soveltaa paremmin myös pienempiin kohteisiin.

Yhteinen käytäntö voi mahdollistaa laskentatulosten vertailun hankkeiden välillä, mikä ei ole vielä nykyään mahdollista. Käytäntöä tullaan kehittämään saatujen kokemusten perusteella ja yleisissä laskentaperiaatteissa tapahtuneiden tarkennusten myötä. Laskenta- ja vertailutiedon karttuminen auttaa tehostamaan suunnitteluprosesseja.

Helsingissä on hiilijalanjäljenlaskentaa kokeiltu asemakaavoituksessa esimerkiksi yksittäisissä purkavan uudisrakentamisen kohteissa, Ounasvaarantie 2 ja Pallaksentie 1 asemakaavassa, Vartiokylänlahden suunnitteluperiaatteiden valmistelussa ja Malmin lentokenttäalueen esirakentamisen suunnittelussa. Kalasatamassa on järjestetty vähähiilisen viherkorttelin suunnittelukilpailu. Muualla Suomessa merkittäviä kokeiluita on tehty esimerkiksi Hiedanrannassa Tampereella, Skanssissa Turussa ja Finnoossa Espoossa.

Taustaa

Vähähiilisuuden arvioinnissa voidaan hyödyntää hiilijalanjäljenlaskentaa. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamiseen liittyen ollaan myös valtakunnallisesti kehittämässä arviointimenetelmiä. Vähähiilisuuden arviointi on osa ilmastovaikutusten arviointia. Ilmastovaikutusten arvioinnin alle kuuluvat sekä ilmastomuutoksen hillinnän että ilmastomuutokseen sopeutumisen kokonaisuudet. Ilmastomuutoksen hillinnän kokonaisuuteen kuuluvat keskeisimpinä asioina energiajärjestelmän aiheuttamien ilmastopäästöjen arviointi, rakentamisen aikaiset ilmastopäästöt sekä alueen käytöstä aiheutuvan liikenteen ilmastopäästöjen arviointi. Ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyviä asiakokonaisuuksia puolestaan ovat mm. tulvariskin ja hulevesien hallintaratkaisujen arviointi ja määrittely.

Vaikutusten arviointi on olennainen osa maankäytön suunnittelua. Kaa-voituksessa vaikutusten arviointi perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä asetukseen. Meneillään olevassa maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksessa vähähiilisyys on mukana uutena asiana, joten tätä tullaan vaatimaan jatkossa myös kansallisen tason ohjauksen kautta.

Helsinki on asettanut hiilineutraaliustavoitteen vuodelle 2035. Käytännössä tavoite tarkoittaa sitä, että vähintään 80 % kaupunkialueen suorista päästöistä leikataan verrattuna vuoden 1990 päästötasoon. Nuumerinen tavoite koskee suoria päästöjä, mutta Hiilineutraali Helsinki -toimenpideohjelmassa on toimia myös välillisten päästöjen vähentämiseksi. Alueellinen vähähiilisyystarkastelu kattaa sekä syntyvät suorat että välilliset päästöt, joita molempia on tärkeä pienentää.

Alueellinen vähähiilisyystarkastelu voidaan tehdä koko elinkaaren osalta tai rakentamishankkeen tietyistä vaiheista, kuten materiaalien valmistuksesta, rakentamisesta, käytöstä tai purkamisesta. Asemakaavoituksessa tarkastelun kohteena ovat rakennukset, infra (sisältäen kadut, puistot) ja energiajärjestelmä sekä tarvittaessa liikenne. Esirakentamista voidaan tarkastella osana rakennusten tai infran rakentamisen päästöjä tai omana kokonaisuutenaan. Maankäytön suunnittelussa esirakentamisen päästöjä on kuitenkin perusteltua tarkastella erikseen ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta laskennoista saatavien tulosten perusteella voidaan ohjata rakentamisen sijoittamista sekä etsiä ratkaisuja perinteisten keinojen sijalle esirakentamisessa. Maanmassojen käyttöön liittyviä toimenpiteitä on usein mahdollista optimoida ilmastopäästöjen suhteen, mutta tämä vaatii massahallinnan aikataulutusta ja teeman integroimista muuhun suunniteluun.

Hiilijalanjälkilaskennoissa on tähän mennessä keskitytty rakennuksiin osittain siksi, että yleiset päästölaskentaperiaatteet ovat pisimmällä rakennuksissa. Siksi niiden hiilijalanjälkiä voidaan paremmin verrata keskenään. Kansallisesti säädösten avulla rakennusten vähähiilisyydelle tullessa asettamaan raja-arvot ennen vuotta 2025 (www.elinkaartilaskenta.fi).

Infrarakentamisen osalta yhteiset päästölaskentavalmiudet eivät vielä ole samalla tasolla, vaikka infrarakentamisen osuus on rakennetun ympäristön elinkaaren päästöistä merkittävä. Kokonaisuutta tulisikin kehittää kansallisella tasolla valtion ohjauksella. Periaatteita ja päästökertoimia tarvittaisiin asemakaavoituksessa tehtäviä laskelmia varten, jotta laskennoista saadaan yhdenmukaisia, vertailtavia ja helposti toteutettavia. Laskennat perustuvat pitkälti taustaoletuksiin ja samasta kohteesta eri tekijöiltä saadut tulokset poikkeavat nykyisin toisistaan merkittävästi.

Asemakaavoitus on osa suunnitteluketjua, jota edeltää yleiskaavoitus. Vähähiilisyysarvio on yhtenä näkökulmana mukana myös yleiskaavan toteuttamisohjelmassa, jossa määritellään tulevien maankäytön muutosalueiden toteuttamisjärjestys. Yleiskaavan toteuttamisohjelman päivityksessä mukana olevina kriteereinä on maaperä (vaikutus rakentamisen aikaisiin ja esirakentamisen päästöihin), olemassa oleva ra-

19.05.2021

kennuskanta (energiasaneerauspotentiaali täydennysrakentamisen yhteydessä) sekä saavutettavuus kestävillä liikennemuodoilla (liikenteen ilmastopäästöt).

Asemakaavoitusvaiheessa tehtyjä arviointeja tulisi täydentää ja tarkentaa sitä seuraavissa suunnitteluvaiheissa kuten katu-, puisto- ja rakennussuunnitelmissa. Kaupunki voi ohjata rakentamista vähähiilisempään suuntaan myös muilla keinoilla kuten asemakaavoitukseen kytkeytyvillä tontinluovutusehdoilla.

Käsittely

02.03.2021 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Mia Haglund: Lausuntoehdotuksen ensimmäisen kappaleen viimeisestä virkkeestä poistetaan "tai joiden laskeminen on hankalaa" ja virkkeen loppuosa muotoillaan muotoon "tai joihin ei voida lainkaan asemakaavoituksella vaikuttaa".

Kannattaja: Nuutti Hyttinen

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Mia Haglundin vastaehdotuksen.

16.02.2021 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Anri Linden, yksikön päällikkö, puhelin: 310 37352
anri.linden(a)hel.fi

Kaisa-Reeta Koskinen, projektijohtaja, puhelin: 310 22816
kaisa-reeta.koskinen(a)hel.fi

Alpo Tani, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 15310
alpo.tani(a)hel.fi

Jenni Kuja-Aro, ympäristötarkastaja, puhelin: 310 32008
jenni.kuja-aro(a)hel.fi

Heidi Huvila, ympäristöasiantuntija, puhelin: 310 38202
heidi.huvila(a)hel.fi